

SCENARIUSZ LEKCJI MUZEALNEJ: JAK ROZPOZNAĆ DZIEŁO SZTUKI | LICEUM / TECHNIKUM (16 – 19 LAT) | 50 – 60 MIN

WSTĘP (rozmowa na rozgrzewkę)

- czym jest dzieło sztuki? - rozmowa

Np. Dzieło sztuki to **wytwór ludzkiej aktywności**, który ma wartość estetyczną i komunikuje pewne idee, uczucia lub przekazuje pewną formę wyrażenia. Sztuka przyjmuje różne formy, takie jak malarstwo, rzeźba, literatura, muzyka, taniec, teatr, film, fotografia i wiele innych. Istotą dzieła sztuki jest to, że **przekracza ono funkcje czysto praktyczne i odwołuje się do emocji, intelektu lub zmysłów odbiorcy**.

Dzieła sztuki są często subiektywne i interpretowane różnorodnie przez różnych ludzi. Mogą one być także produktem określonej epoki, kultury, czy indywidualnego artysty. Sztuka może również pełnić rolę społeczną, kulturową lub polityczną, odzwierciedlając wartości i wyrażając opinie na temat współczesnych spraw.

- kiedy możemy mówić o jakimś obiekcie, że stanowi dzieło sztuki? - rozmowa

Np. Określenie, kiedy dany przedmiot wykonany przez człowieka zasługuje na miano dzieła sztuki, może być subiektywne i uzależnione od różnych czynników. Istnieje wiele kryteriów, które ludzie mogą stosować, aby ocenić, czy dany obiekt kwalifikuje się jako dzieło sztuki:

- a) Intencja artysty: Jeśli artysta/ka zamierzał wyrazić coś estetycznego, emocjonalnego lub symbolicznego, ludzie mogą bardziej skłaniać się do uznania przedmiotu za dzieło sztuki.
- b) Unikalność danego przedmiotu może wpływać na to, czy jest on uważany za dzieło sztuki. Oryginalność w podejściu do formy, stylu lub tematu może zwiększyć jego wartość artystyczną.
- c) Ocenia się również estetyczne aspekty danego obiektu. To, jak przedmiot jest wykonany, użyte techniki, kompozycja, kolory i inne elementy mogą wpływać na jego wartość jako dzieła sztuki.
- d) Czasami reakcja społeczności lub krytyków sztuki może wpływać na to, czy dany obiekt jest uznawany za dzieło sztuki. Akceptacja i uznanie ze strony społeczeństwa mogą nadać przedmiotowi status dzieła sztuki.
- e) Czasami dzieła sztuki są oceniane w kontekście określonej epoki, kultury lub zdarzeń historycznych. To, jakie znaczenie ma dany obiekt w danym kontekście, może wpływać na to, czy uznaje się go za dzieło sztuki.

- pokaz wczesnego obrazu „Wiejskie chaty pośród drzew” Vincenta van Gogha stanowi dobrą okazję do rozmowy o tym, kiedy prace stają się dziełami sztuki – artysta ten za życia nie cieszył się zbyt dużym uznaniem, za życia sprzedał jedynie jedną pracę.

ZADANIE 1. DEBATA – 20/25 min

- prowadzący/a opowiada o obrazie „Wiejskie chaty pośród drzew”, kontekście jej powstania, niezrozumieniu z jakim spotykał się za życia Vincent van Gogh
- następnie dzielimy klasę na dwie grupy o podobnej liczebności
- ich zadaniem będzie rozmowa na temat wczesnego cyklu prac van Gogha, ukazującego wiejskie chaty i zastanowienie się, dlaczego uznawane są za dzieła sztuki (połowa grupy przygotowuje argumenty za, a druga połowa wciela się w zagorzałych krytyków i krytyczki sztuki, twierdząc, że cykl ten nie zasługuje na miano dzieła sztuki)
- każda z grup otrzymuje kartkę z najważniejszymi informacjami dot. cyklu i reprodukcję obrazu

Treść:

Dzieło „Wiejskie chaty pośród drzew” reprezentuje holenderski okres twórczości van Gogha – wczesny, podczas którego artysta przeżywał fascynację twórcami ze szkoły haskiej, malującymi nostalgiczne pejzaże, utrzymane w ciemnym tonacjach i ze zgaszonym światłem.

Szkoła haska to ruch artystyczny, który powstał w Holandii w latach 70. XIX wieku. Jej członkowie byli zainteresowani malarstwem realistycznym, które przedstawiało codzienne życie ludzi i krajobrazy. Do szkoły haskiej należeli tacy artyści jak Jozef Israëls, George Hendrik Breitner i Willem Maris. Ich prace są realistyczne i przedstawiają codzienne życie ludzi. Van Gogh był szczególnie zafascynowany pracami Israëlsa, który był mistrzem w przedstawianiu ludzkich emocji. Wpływ szkoły haskiej można zauważyć w całym twórczości van Gogha. Nawet w jego późniejszym okresie, kiedy zaczął eksperymentować z bardziej ekspresjonistycznym stylem, nadal zachowywał realistyczne podejście do przedstawiania rzeczywistości.

Cykl prac ukazujących wiejskie chaty składa się z około 30 obrazów olejnych i akwarel. Obrazy te powstały w latach 1883-1885.

Większość obrazów z tego cyklu przedstawia chaty w zimowym pejzażu. Van Gogh malował chaty z różnych perspektyw, ukazując je z bliska, z daleka, w całości lub tylko fragmentami. Są one zwykle proste i surowe - zbudowane z drewna i gliny, mają skromne dachy i małe okna. Często otoczone drzewami i krzewami. Van Gogh malował chaty w ciemnych, ziemistych kolorach. Używał ciemnego brązu, ochry i szarości.

Powstawały one podczas jego pobytów w Hoogeveen w prowincji Drenthe w północnej Holandii, następnie Nieuw-Amsterdam, po czym w Nuenen, małej wiosce w północnej Brabancji, niedaleko Eindhoven.

Możemy przypuszczać, że był zafascynowany codziennym życiem mieszkańców wioski, chciał uchwycić piękno i prostotę wiejskiego krajobrazu i wyrazić swoje współczucie dla biednych i wyzyskiwanych. Chaty były dla niego symbolem ich życia w ubóstwie.

W listach do swojego brata Theo van Gogh pisał:

"Jeśli chodzi o tematykę, to zdecydowałem się na wieś. To jest świat, który mnie interesuje, ponieważ jest to świat biedy i pracy. Chcę malować ludzi, którzy pracują, którzy jedzą, którzy śpią, którzy kochają."

"Piękno wsi jest w jej prostocie. Chcę malować te proste rzeczy, które wszyscy widzimy, ale nie zauważamy."

"Chcę malować biednych ludzi, którzy pracują ciężko, ale nie mają nic. Chcę pokazać ich piękno i godność."

ZADANIE 2. Do czego przydaje się warsztat?

- rozmowa o tym, co oznaczać może słowo „warsztat”

m.in.

→ Pojęcie warsztatu może odnosić się do fizycznego miejsca, gdzie artyści pracują nad swoimi dziełami. Jest to atelier, pracownia lub studio, gdzie powstają obrazy, rzeźby czy inne formy sztuki.

→ Grupa ludzi pracujących wspólnie pod kierownictwem znanego artysty. W okresie renesansu i później, niektórzy artyści mieli swoje warsztaty, w których uczniowie czy asystenci pomagali w produkcji dzieł.

Ale również:

➔ termin „warsztat” odnosi się do zdolności artysty do profesjonalnego i biegłego posługiwania się różnymi narzędziami, technikami oraz materiałami malarskimi. Opanowanie warsztatu malarskiego oznacza, że artysta posiada kompleksową wiedzę i umiejętności niezbędne do stworzenia wysokiej jakości dzieł sztuki.

Elementy, które są często uwzględniane w pojęciu warsztatu malarskiego, to:

- opanowanie różnych technik rysunku, takich jak proporcje, perspektywa czy oświetlenie, oraz umiejętność efektywnego stosowania farb to kluczowe aspekty warsztatu malarskiego.

- zrozumienie mieszania kolorów, teorii koloru i sposobu, w jaki kolory oddziałują ze sobą na płótnie. Umiejętność kontrolowania kolorów i ich harmonijnego używania to ważny element warsztatu.

- opanowanie obsługi pędzli, szpachli, palet, różnych rodzajów farb i podłoży malarskich jest istotne dla skutecznego wykorzystania dostępnych narzędzi i materiałów.

- umiejętność skomponowania obrazu, zrozumienie rytmu i równowagi w kompozycji to aspekty związane z warsztatem malarskim. To pomaga w tworzeniu dzieł, które są nie tylko technicznie dobre, ale także estetycznie atrakcyjne.

- zdolność artysty do eksperymentowania, tworzenia oryginalnych dzieł i rozwijania własnego, rozpoznawalnego stylu.

- my skupimy się na aspekcie konstrukcji dzieła sztuki - prowadzący/a rozkłada przed grupą fragmenty obrazu, a zadaniem uczestników/czek jest ich dokładne obejrzenie i ustalenie co to może być (np. fragmenty: deski, płótna, kliny, zagruntowane płótno, płótno pokryte farbami laserunkowo / impastowo, z werniksem i bez) wraz z reprodukcją obrazu „Farmy w Hoogeveen”, na której zaznaczone zostały fragmenty malowane impastowo.
- prowadzący tłumaczy terminy, t.j. impast czy werniks.

ZADANIE 3.

- prowadzący/a rozkłada na podłodze rolkę papieru (np. 3 m długości takiego: https://neopak.pl/papier-pakowy-makulaturowy-100cm-5kg-rolka-80g-id-7494?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAt5euBhB9EiwAdkXWO0NI8WNz5IwTWTnt9JUWbC9z58SjTvlle0AcW9FoLbrJQ6XP1xcXGBoCJBMQAvD_BwE), rozkłada farby i pędzle i rozdaje każdemu z uczestników/czek karteczki z cytatem Vincenta van Gogha:

„Wierzę, że jeżeli stworzę jakieś prace, to nawet ze swymi błędami będą one miały w sobie jakieś własne życie, własną rację bytu, która każe zapomnieć o ich wadach, szczególnie ludziom ceniącym charakter, tym, co rozumieją, iż się rzeczy przepuszcza poprzez uczucie i świadomość.”

- zadaniem grupy jest stworzenie współczesnej wersji tego cytatu, w którym zawrą przesłanie van Gogha (może to być napis, rysunki, co chcą)